

ประสบการณ์การสอบแข่งขันในราชการ

สุดจิต นิมิตกุล

เมื่อผมจบปริญญาตรีใหม่ๆ เมื่อปี 2506 ขณะนั้นกรมศุลกากรเปิดสอบพอดี โดยเป็นการเปิดสอบแข่งขันทั่วไปเงินเดือน 750 บาท แต่ผู้จบปริญญาตรีโดยทั่วไปจะได้รับเงินเดือน 900 บาท ผมได้สมัครสอบกับเขาด้วย โดยเข้าแข่งขันกับบุคคลทั่วไป และแข่งขันกับข้าราชการเป็นจำนวนมาก โดยสังเกตจากบุคคลเหล่านั้นแต่งเครื่องแบบมาสอบ ปรากฏว่าผมสอบได้ประมาณที่ 10 แต่ยังไม่ได้รับบรรจุทันที เพราะตำแหน่งยังมีไม่ถึง

ในการสอบข้อเขียนทั่วไป ผมทำได้ดีพอควร จากความรู้ปริญญาตรีที่ได้ศึกษามา จำได้ว่าวิชาภาษาอังกฤษมีหัวข้อให้เขียนเกี่ยวกับการ Corruption ซึ่งผมมีความรู้และความสนใจอยู่แล้ว ก็อธิบายพอเท่าที่มีเวลา และในการสอบสัมภาษณ์คณะกรรมการได้ถามความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวาง และถามคำถามสุดท้ายว่า ถ้าสอบได้จะอยู่กองไหนซึ่งส่วนใหญ่คนจะอยู่กองตรวจ และเก็บภาษี ส่วนผมแสดงความจำนงไปว่าต้องการอยู่กองวิชาการ ซึ่งสนใจทำงานด้านวิชาการ วิเคราะห์วิจัย กรรมการทุกคนประหลาดใจ เพราะคนส่วนใหญ่จะประสงค์จะทำงานด้านเก็บภาษี ระหว่างยังไม่ได้บรรจุ กรมวิเทศสหการเปิดสอบเพื่อรับบุคคลเข้ารับราชการในตำแหน่งวิทยากร แต่ที่แท้จริงทำงานประจำแผนกนั่นเอง มีผู้จบปริญญาตรีสมัครสอบเป็นจำนวนมาก ปรากฏผลสอบ ผมสอบได้และได้บรรจุเมื่อเดือนตุลาคม 2506 ผมตั้งใจที่จะทำงานที่กรมวิเทศสหการด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการ คือ อยากจะได้ศึกษาต่างประเทศ เพราะกรมวิเทศสหการ นอกจากจะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบโดยทางเกี่ยวกับการส่งคนไปเรียน และดูงานยังต่างประเทศโดยตรง และเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้ฝึกฝนภาษาอังกฤษไปด้วย เพราะคนที่ทำงานที่นี้ล้วนจบจากต่างประเทศแทบทั้งสิ้น

ในขณะที่สอบที่กรมวิเทศสหการผมทำได้ดี และในการสัมภาษณ์คณะกรรมการได้ซักไซ้ไล่เลียงผมอย่างเต็มที่ใช้เวลาเป็นชั่วโมง และในที่สุดประธานกรรมการ คือ คุณฉิว พุสวัตต์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรองอธิบดีได้เอ่ยปากขึ้นว่า ถ้าผลสอบออกมาแล้ว ผมสอบไม่ได้ทำนยินดีจะหางานให้ผมทำเอง แต่ผมก็สอบได้ตามปรารถนา

ขณะรับราชการอยู่ที่กรมวิเทศสหการนั้น ปรากฏว่า กรมศุลกากรได้มีหนังสือเรียกตัวให้ผมไป รายงานตัวเข้ารับราชการ แต่ไม่ไปเพราะเจตนาจะไปศึกษาต่างประเทศ และขณะนั้นผมได้ เงินเดือน 1050 บาทแล้ว เพราะผมได้เกียรตินิยมด้วย ซึ่งได้เพิ่มจาก 900 บาท และต่อมากกรมศุลกากร ทราบว่าผมทำงานอยู่ที่กรมวิเทศสหการจึงมีหนังสือติดต่อมา แต่ผมได้ปฏิเสธไปตามที่ได้กล่าวแล้ว อนึ่ง สำหรับเรื่องเงินเดือนนั้นปกติผู้จบปริญญาตรี กำหนดให้ได้รับเงินเดือนเดือนละ 900 บาท และผู้ที่ได้ เกียรตินิยมได้ 1050 บาท บางกรมก็ได้ บางกรมก็ไม่ได้ยอมขึ้นอยู่กับงบประมาณที่หน่วยงานนั้นๆ จะหา มาได้ จากการประชุมกรมครั้งหนึ่ง ท่านอธิบดี บุญชนะ อุตถากร ได้แจ้งกับรองอธิบดีต่อหน้าทุกคนว่า สำหรับเงินเพิ่มของ นาย สุดจิตฯ นั้น ทางกรมไม่มีงบประมาณให้นำเงินเดือนจากเงินอธิบดีมาให้ นาย สุดจิตฯ แทน ผมรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำและการรักลูกน้อง ประกอบกับการรักษาคนดีมี ความรู้ไว้ใช้ ผมจำมาจนถึงปัจจุบัน

เป็นอันว่าเข้ารับราชการเป็นหลักแหล่งแล้วที่กรมวิเทศสหการ โดยได้รับมอบให้ทำหน้าที่ประจำ แผนกฝึกอบรมกองโครงการปฏิบัติ มีหน้าที่ประสานงานส่งข้าราชการจากหน่วยงานต่างๆ ไปศึกษา และ ฝึกอบรมยังต่างประเทศ รวมทั้งการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในเรื่องการให้ความช่วยเหลือทาง วิชาการอื่นๆ เช่น ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น ผู้ที่ได้ไปศึกษาที่ต่างประเทศ เมื่อกลับมาแล้วก็เข้าสอบเพื่อเลื่อน ขึ้นจากชั้นตรีเป็นชั้นโท แต่การสอบครั้งนี้สอบแข่งขันระหว่างผู้จบต่างประเทศซึ่งมีจำนวนไม่มาก ระหว่างรับราชการเมื่อมีตำแหน่งว่าง ก็ได้สมัครสอบทุกครั้ง ส่วนใหญ่จะมีการกำหนดบุคคลไว้ล่วงหน้า แล้วว่าใครจะได้ตำแหน่งนั้นๆ ส่วนการสอบเป็นเพียงพิธีเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย เท่านั้น

ต่อมาผมได้โอนมารับราชการที่กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับกรม ซึ่งเป็นหน่วยงาน ที่ตั้งขึ้นใหม่ ผู้คนยังไม่เข้าใจ เป็นหน่วยงานแรกๆ ที่ตั้งหน่วยงานวางแผนขึ้นมีฐานะเท่ากรม เป็นรูปแบบ แนวความคิดคล้ายทางทหาร ผมได้มีโอกาสสอบชั้นเอกในตำแหน่งหัวหน้างานจังหวัด ซึ่ง ก.พ. ได้อนุมัติ ให้กระทรวงมหาดไทยจัดตั้งขึ้นใหม่และกำหนดให้เป็นข้าราชการชั้นเอก ในปีแรกได้กำหนดให้จัดตั้งขึ้น 4 จังหวัด คือ สงขลา อุดรธานี ชลบุรี และนครสวรรค์ มีคนมาสมัครสอบเป็นจำนวนมาก เพราะเปิดโอกาส ให้ข้าราชการชั้นโท ทั้งจากสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง และจากสำนักนโยบาย และแผนมหาดไทย ผมทำข้อสอบได้ค่อนข้างดีโดยเฉพาะวิชาเฉพาะตำแหน่งที่ถามเกี่ยวกับความคิดใน การปรับปรุงงานในสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ผมได้ใช้แนวทางการวิจัยจากกระทรวงต่างๆ ที่ได้ วิจัยว่าควรปรับปรุงเรื่องอะไรบ้าง มาเป็นคำตอบ เป็นผลให้ทำคะแนนได้ดี และได้คะแนนดี คือ รวมได้ ตามคุณภาพทางวิชาที่สอบ โดยผมสอบได้เป็นที่ 4 ซึ่งเป็นจังหวัดสุดท้าย เพราะมี 4 ตำแหน่ง ส่วน ผู้เข้าร่วมสอบและสอบได้ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีนาย และใกล้ชิดกับผู้บริหารระดับสูง เมื่อได้มีการ ประกาศผมว่าผมสอบได้ที่ 4 และได้เข้าไปขอคุณกรมการบางท่านที่รับผิดชอบ แต่ท่านแจ้งให้ผม ทราบว่า กรมการผู้นั้นไม่ได้ช่วยผมหรอก แต่เพราะประธานการสอบครั้งนี้ คือ ท่านรองปลัดกระทรวง

มหาดไทย (ตำแหน่งในขณะนั้น) ท่านได้ให้ความเป็นกันเองกับผม ผมจึงสอบได้ หลังจากนั้นท่านได้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงมหาดไทย

การคัดคนเข้าทำงานทั้งคนเก่งและคนดี เมื่อสมัยกรมวิเทศสหการตั้งขึ้นใหม่เมื่อปี 2506 ท่านอธิบดี บุญชนะ อุตถากร หรือ บุญชนะ โมเดล โดยท่านได้ติดต่อไปยังมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ส่งนักศึกษาที่จบปริญญาตรี เกียรตินิยมเศรษฐศาสตร์ ไปทำงานกับท่าน ทำให้ท่านสามารถทำงานนโยบายสำคัญๆ ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และนอกจากนั้นท่านยังปณิธานไว้ว่าจะใช้กรมวิเทศสหการเป็นเหมือนศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการในตำแหน่งสำคัญๆ หลังจากนั้นก็แยกย้ายไปรับราชการในกระทรวงทบวงต่างๆ ซึ่งทำได้สำเร็จเป็นที่น่าพอใจทีเดียว ผู้คนชื่นชมในรูปแบบหรือโมเดลนี้เป็นอย่างยิ่ง

ประสบการณ์การแข่งขันในราชการเป็นประสบการณ์ที่ดี ทั้งสมหวังและผิดหวัง เนื่องจากทุกตำแหน่งมีตำแหน่งจำกัด และมีคนที่คุณสมบัติเหมาะสมเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นจึงเป็นการสอบทั้งข้อเขียนและการสอบสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าผู้บังคับบัญชาสมัยก่อนคำนึงถึงทั้งคุณธรรม จริยธรรมและใช้ความสามารถบุคคลเป็นหลักในการคัดเลือกเข้ารับราชการ และการเลื่อนตำแหน่งและบ้านเมืองเราเจริญมาได้ถึงขนาดนี้ เพราะเรามีผู้บังคับบัญชาที่มีวิสัยทัศน์ และรักบ้านเมืองอย่างจริงจัง ซึ่งทำให้คัดคนดี และคนเก่งเข้าทำงาน ซึ่งตรงกับพระราชดำรัสที่ว่าส่งเสริมคนดีให้ได้ทำงานของแผ่นดิน
